

2017-02-06

TJÄNSTESKRIVELSE
UBN 2014/239-630

Utbildningsnämnden

Observationer i VÅGA VISA hösten 2016

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Våren 2016 genomfördes observationer på sex förskolor, tre grundskolor och en gymnasieskola i Nacka inom ramen för utvärderingssamarbetet VÅGA VISA. Observationerna visar på välfungerande verksamhet inom förskolor och skolor i Nacka. Flera enheter får bedömningar som ligger mycket högt, och deras verksamhet kan inspirera andra. Det gäller särskilt Storängens förskola, där observatörerna bland annat lyfter fram det språkutvecklande arbetet och att ett respektfullt förhållningssätt präglar verksamheten och Bågens förskola där barnen ges ansvar och inflytande i verksamheten och där det finns en tydlig struktur för det systematiska kvalitetsarbetet.

I några fall har observationerna visat på utvecklingsområden som kräver större insatser, och utbildningsenheten bedömer att observationen blir ett stöd i utvecklingsarbetet för dessa enheter. Uppföljningarna efter ett år visar att observationerna oftast uppfattas som relevanta och att de på olika sätt är till stöd för verksamheternas utvecklingsarbete.

Ärendet

I detta ärende redovisas resultaten från observationer genomförda hösten 2016 på sex förskolor, tre grundskolor och en gymnasieskola. Observationerna har genomförts av lärare och skolledare från andra kommuner enligt en given metod som innebär att de genom besök i verksamheten och intervjuer skapar sig en bild av verksamheten. Verksamheten bedöms på fyra eller fem områden i läroplanen. Observationerna ingår i VÅGA VISA, kommunsamarbetet om utvärdering som utöver det professionella perspektivet genom observationer också visar föräldrars och elevers bild genom enkätundersökningar och medarbetarnas bild genom självvärderingar.

Utbildningsenheten följer upp observationer efter ett år för att ta reda på hur förskolan/skolan arbetat vidare med observationens resultat och vad som har hänt med de förbättringsområden som pekades ut. Årets uppföljning gjordes i samband med den

kvalitetsuppföljning som utbildningsenheten genomförde med varje förskolechef och rektor i form av samtal om kvaliteten i verksamheten. (Bilaga 1)

Höstens observationer

Observatörerna gör en bedömning av olika målområden på en skala från 1,0 (stora brister i kvalitet) till 4,0 (mycket god kvalitet). Åtta av de tio observerade enheterna fick en genomsnittlig bedömning på 3,0 (god kvalitet) eller däröver. De enheter som fått högst bedömningar hösten 2016 är Bågens förskola och Storängens förskola, som båda fått en genomsnittlig bedömning på 3,8.

På Storängens förskola lyfter observatörerna fram pedagogernas syn på värdegrunden och att ett respektfullt förhållningssätt präglar verksamheten. Observatörerna ger också goda omdömen om det språkutvecklande arbetet, de mångsidiga lärmiljöerna och hur pedagogerna utmanar barnen. Barnens ges goda förutsättningar att utveckla sin självständighet och arbetet med övergången mellan förskola och förskoleklass håller hög kvalitet.

På Bågens förskola bedömer observatörerna att det i hög grad finns trygghet, trivsel och arbetsro och att utomhusmiljön är stimulerande och varierande. Barnen ges ansvar och inflytande i verksamheten. På förskolan finns en tydlig struktur av det systematiska kvalitetsarbetet, och handledningen till pedagogerna utvecklar arbetssätten.

För två enheter låg den genomsnittliga bedömningen lägre, på 2,7 för Nacka Enskilda och 2,9 för I Ur & Skur Upptäckarna.

På den sistnämnda menar observatörerna att inommiljön behöver göras mer tillgänglig för att öka barnens självständighet och deras möjligheter att ta ansvar. Pedagogerna erbjuder barnen närhet och uppvisar ett aktivt engagemang för arbetet och barnen utmanas i aktiviteterna med friluftsskolan, men observatörerna efterlyser en ökad förståelse för uppdraget i läroplanen och att hela dagen ses som tillfälle till utveckling och lärande.

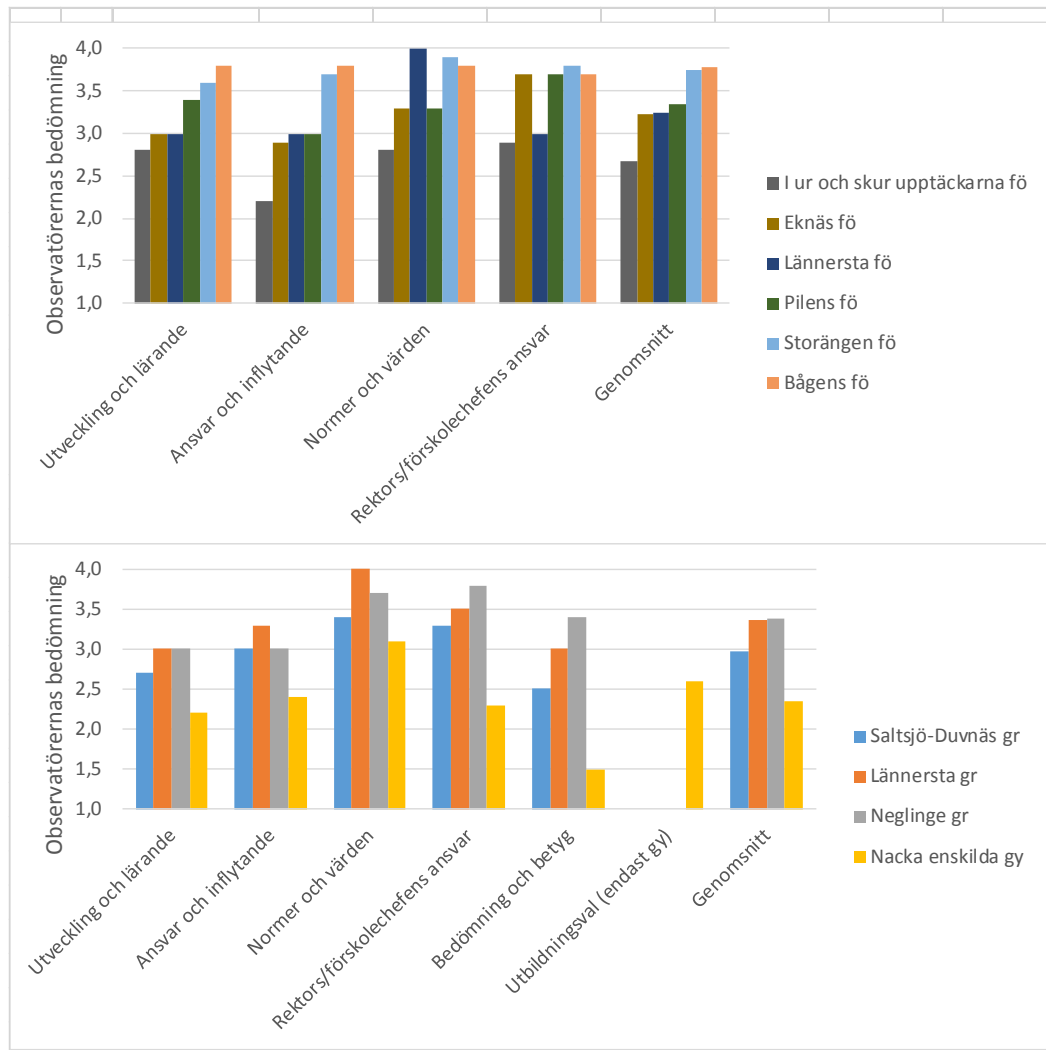
På Nacka Enskilda ser observatörerna att skolan har fokus på att alla elever ska klara målen med bland annat regelbunden studielägesrapport och schemalagd tid för stöd.

Undervisningen är oftast strukturerad, men behöver utvecklas för att varje elev ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt, menar observatörerna. Lärarna har ett stort engagemang för eleverna. Observatörerna efterlyser tydligare former för att säkerställa likvärdig, allsidig och rättssäker bedömning och former för att lärare och ledning tillsammans utvecklar den pedagogiska verksamheten.

Som diagrammet nedan visar ligger flertalet bedömningar i höstens observationer mellan god kvalitet (3,0) och mycket god kvalitet (4,0). Normer och värden samt styrning och

ledning var de två målområden som fick högst genomsnittlig bedömning. Där ligger enstaka bedömningar under 3,0.

Figur 1 Bedömningar per målområde i observationer våren 2016 (med en skala från 1,0 (stora brister i kvalitet) till 4,0 (mycket god kvalitet))

Observationer 2014-2016

Eftersom det inte är så många enheter som observeras varje termin behövs en längre tidsperiod för att undersöka mönster. Tabellen nedan visar genomsnittlig bedömning i observationerna de senaste tre åren.

För två målområden ligger den genomsnittliga bedömningen högre än för övriga. Det gäller normer och värden, följt av förskolechefens och rektors ansvar. Utbildningsval, som endast finns med i gymnasieskolan från och med 2015, ligger också högt, men avser enbart tre gymnasieskolor.

Det är ingen stor skillnad mellan de olika skolformerna i genomsnittlig bedömning. Den skillnad som finns mellan skolformer är framförallt att normer och värden får högst bedömning i grundskolan.

Tabell 1: Observatörernas bedömningar i observationer i Nacka i VÅGA VISA, 2014-2016

	Antal observerade enheter	Utveckling och lärande/ Kunska-per	Ansvar och in-flytande	Normer och värden	Förskolechefens/ Rektors ansvar	Bedömning och betyg	Utbildningsval	Genomsnitt alla mål-områden
Förskola	39	3,1	3,1	3,3	3,3			3,2
2014	13	3,1	3,1	3,3	3,4			3,2
2015	12	3,1	3,1	3,3	3,0			3,1
2016	14	3,1	3,0	3,4	3,4			3,2
Grundskola	20	3,2	3,1	3,6	3,3	3,1		3,3
2014	7	3,2	3,2	3,8	3,4	3,2		3,4
2015	7	3,2	3,1	3,6	2,9	3,1		3,2
2016	6	3,1	3,2	3,5	3,6	3,0		3,3
Gymnasieskola	4	3,2	2,8	3,5	3,1	2,9	3,5	3,1
2014	1	3,8	3,2	3,9	2,7	3,0		3,3
2015	2	3,4	2,8	3,5	3,7	3,5	4,0	3,5
2016	1	2,2	2,4	3,1	2,3	1,5	2,6	2,4
Särskola	1	3,8	3,9	4,0	3,8	3,8		3,9
Nacka totalt	64	3,1	3,1	3,4	3,3	3,1	3,5	3,2

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenheten menar att observationerna visar på välfungerande verksamhet inom förskolor och skolor i Nacka. Flera enheter får bedömningar som ligger mycket högt, och dessa verksamheter kan inspirera andra. Det gäller exempelvis arbetet med normer och värden på Lännersta förskola och grundskola, Storängens och Bågens förskolor. Storängen och Bågen får också höga bedömningar på områdena utveckling och lärande och barns inflytande. Hög bedömning får också området rektors ansvar på Neglinge skola.

På Våga visas hemsida redovisas vilka förskolor och skolor som i de senaste årens observationer visat sig vara goda exempel.¹ Förhoppningen är att förskolor och skolor ska kunna inspireras och få tips till sitt eget kvalitetsarbete och att vi ska kunna dra ännu mer nytta av varandras arbete i de fem kommunerna. För att redovisas som gott exempel ska förskolan eller skolan bedömts ha en verksamhet med hög kvalitet genomgående. Från vårens observationer i Nacka kommer Storängens och Bågens förskolor att redovisas där.

I en del fall har observationerna visat på utvecklingsområden som kräver större insatser. För Nacka Enskilda visade diskussionen på överlämningsmötet att skolan bedömde att de hade nytta av observationsrapporten. Som framgår av ledningens kommentar (sist i rapporten) instämmer inte skolans ledning i observatörernas bedömning när det gäller elevernas möjligheter till maximal utveckling. Av kommentaren framgår att skolan påbörjat ett utvecklingsarbete, och exempelvis söker skolor att samarbeta med för att förbättra bedömningsarbetet. Utbildningsenheten bedömer att det är angeläget att följa upp utvecklingsarbetet på skolan under våren, och föreslår därför att utbildningsnämnden ger oss i uppdrag genomföra kontrollbesök på skolan under våren för att följa utvecklingsarbetet.

¹ <http://www.danderyd.se/sv/Vaga-visa/Goda-exempel-fran-forskolor-och-skolor1/Goda-exempel-fran-forskolor-och-skolor/>

Även resultatet för I Ur & Skur Upptäckarna var något lågt. Observationen har där varit ett stöd för att förskolans ledning att få syn på vad man behöver utveckla. Förskolan har nu börjat ett utvecklingsarbete med anledning av observation, vilket framkommer i den kommentar till observationen som förskolans ledning lämnat (sist i rapporten).

Uppföljningarna av observationerna som genomfördes för ett år sedan visar att observationerna bidrar till vidare utveckling inom de av observatörerna identifierade förbättringsområdena, men även att ledningen känner ett stöd i ett redan pågående utvecklingsarbete. Utbildningsenhetens bedömning är att observationerna oftast uppfattas som relevanta och att de på olika sätt är till stöd för verksamheternas utvecklingsarbete.

Konsekvenser för barn

Observationerna utgår från ett barn- och elevperspektiv och ger därmed viktig information om hur verksamheten stödjer barns och elevers utveckling och lärande samt ger en bild av förskolans/skolans sociala klimat som är en viktig del i barnens vardag.

Susanne Arvidsson
Stridsman
Förskoleexpert

Carina Legerius
Utvärderingsexpert

Åsa Arnell
Utbildningsexpert

Jill Salander
Utbildningsexpert

Lotta Valentin
Enhetschef

Bilaga 1: Uppföljning av observationer hösten 2015

Bilaga 2: Metoden för observationer i VÅGA VISA

Bilaga 3: Observationsrapporter med ev kommentar från förskolechef/rektor hösten 2016

Bilaga I

Uppföljning av observationer genomförda hösten 2015

Uppföljningen av observationerna har genomförts inom ramen för utbildningsenhetens kvalitetsuppföljning med rektorer och förskolechefer. Syftet har varit att ta reda på vad som har hänt med de förbättringsområden som observationen visade och att öka kunskapen om hur observationen fungerar som kvalitetsverktyg för förskolor och skolor.

Utbildningsenhetens bedömning är att observationerna oftast uppfattas som relevanta och att de på olika sätt är till stöd för verksamheternas utvecklingsarbete. Det kan handla om att de bidrar till vidare utveckling inom de av observatörerna identifierade förbättringsområdena, men även att ledningen känner ett stöd i ett redan pågående utvecklingsarbete. Observationerna ger möjlighet för verksamheterna att få återkoppling på sådana områden där det inte finns så mycket statistiskt underlag för uppföljning i form av resultat eller andra mått på måluppfyllelse, såsom exempelvis fritidshemmets verksamhet och förskolans arbete med utveckling och lärande.

Uppföljning med de observerade förskolornas ledning

Hösten 2015 var det åtta förskolor som observerades. Vid utbildningsenhetens uppföljning ett år senare uppger samtliga förskolor att de på något sätt har använt sig av observationsrapporten i sitt utvecklingsarbete. Även i det fall som ledningen var kritisk till observatörernas bedömningar, har arbete under året som gått skett utifrån de förbättringsområden som identifierats i rapporten. En förskola uppger att observationen varit ett stöd för ledningen i att sätta mål och att prioritera i vad man ska fokusera på framöver.

Några exempel på hur man under året efter observationen har arbetat vidare med de identifierade förbättringsområdena är att man har utvecklat den pedagogiska dokumentationen, användningen av modern teknik, metoder för arbete med barnens språkutveckling, förbättrad information till föräldrarna, utveckling av lärmiljön och av barnens delaktighet.

Uppföljning med de observerade skolornas ledning

Av de fyra skolor som observerades hösten 2015 har utbildningsenheten information från uppföljningen från tre av dessa.² Dessa uttrycker att de i stort känner igen sig i rapporten och en lyfte särskilt fram att det är bra att få bekräftelse på sådant som de redan identifierat själva. En skolledning tog också upp att det var positivt att fritidshemmets verksamhet lyfts fram i rapporten.

Skolorna uppger flera exempel på utvecklingsarbete som genomförts inom de förbättringsområden som observatörerna tagit upp i skolans rapport. Det handlar bland

²² Information från Sjölin's gymnasieskola saknas.

annat om arbete med värdegrunden, att utveckla samarbetet mellan förskoleklass och grundskolan och utbildning för lärare i användningen av modern teknik.

Bilaga 2

Metoden för observationer i VÅGA VISA

I VÅGA VISA ingår förutom Nacka, Danderyd, Ekerö, Sollentuna och Upplands Väsby. Utvärderingen omfattar

- det professionella perspektivet genom observationer,
- elevers och föräldrars perspektiv genom enkätundersökningar samt
- personalens perspektiv genom självvärdering.

Observationer genomförs av skolledare och pedagoger. Observatörerna bildar lag som besöker en skola i en annan kommun under en period, ofta en vecka. Observatörerna skaffar sig en så heltäckande bild som möjligt av skolan och dess verksamhet genom verksamhets- eller lektionsbesök samt intervjuer med barn, elever, föräldrar, personal och skolledning. I observationsarbetet ingår också att ta del av skolans pedagogiska dokumentation.

En metodbok styr och stödjer observatörerna i deras arbete. Metodboken är gemensam för alla verksamheter från förskola till vuxenutbildning. De områden som observeras följer läroplanernas målområden.

Observationen redovisas i en rapport som skrivs enligt en särskild mall. Observatörerna beskriver och bedömer där skolans arbete, resultat och utvecklingsarbete inom varje målområde.

Innan rapporten är klar granskas den av oss tjänstemän, för att säkra att den är tydlig, tar upp de områden som ska tas upp och har en balans mellan beskrivning och bedömning. Rektor faktagranskar rapporten. Observationsrapporten överlämnas därefter till skolan som observerats och till utbildningsdirektören. Rapporten fungerar som underlag för utveckling och åtgärder på skolan och används också som information till politiker och till föräldrar och elever.

Förskolor och skolor tas ut för observation enligt ett rullande schema. Ibland kan signaler om en verksamhet påverkar urvalet. När skolor inspekteras av Skolinspektionen genomförs inga observationer samma termin.

Observationerna är en viktig del i Nackas utvärderingssystem då de är ett sätt att fånga det mjuka i verksamheten, sådant som är svårt att mäta på annat sätt. Genom den kvalitativa metoden, som omfattar dokumentstudier, observationer vid verksamhets- och lektionsbesök samt intervjuer med ledning, personal, föräldrar och elever, skaffar sig observatörerna en bild av vad som sker på förskolan/skolan och hur det går till. Vid läsningen av rapporterna är det självfallet viktigt att vara medveten om att delar av observationen baseras på en ögonblicksbild som presenteras av de enskilda observatörerna.